

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z 15 lipca 2022 roku w sprawie VIII C 1070/21 z powództwa (...) w Z. w Konfederacji Szwajcarskiej przeciwko syndykowi masy upadłości M. S. o zapłatę

- w punkcie 1 zasądzone od pozwanego na rzecz powoda 5.478,29 zł wraz z odsetkami maksymalnymi za opóźnienie od 4.759,66 zł od 10 marca 2020 roku do dnia zapłaty;
- w punkcie 2 oddalono powództwo w pozostałej części;
- w punkcie 3 zasądzone od pozwanego na rzecz powoda 678,27 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W świetle uzasadnienia wskazanego wyroku Sąd I instancji ustalił, że 12 września 2019 roku M. S. zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. umowę pożyczki ratalnej, na mocy której udzielono mu pożyczki w wysokości 5.000 zł. Przyznaną kwotę biorący pożyczkę zobowiązał się spłacić wraz z prowizją przygotowawczą w kwocie 873 zł, prowizją administracyjną 4.126,68 zł i odsetkami w kwocie 808,43 zł; łącznie 10.808,11 zł. Pismem z 24 lutego 2020 roku wypowiedziano M. S. umowę pożyczki wobec niedotrzymania przez niego zobowiązań wynikających z tejże umowy. Następnie 19 grudnia 2019 roku powód zawarł z dającym pożyczkę umowę ramową zakupu wierzytelności wraz ze związanymi z wierzytelnościami praw, zaś aktem cesji z 27 lutego 2020 roku cedent dający pożyczkę przeniósł na powoda między innymi wierzytelność przysługującą wobec M. S. ze wskazanej umowy pożyczki.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi postanowieniem z 6 lipca 2021 roku w sprawie XIV GU 140/21 ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku dłużnika M. S. oraz określił on, że postępowanie upadłościowe jest prowadzone w trybie art. 491¹ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważono, że postępowanie upadłościowe wobec M. S. jest prowadzone według przepisów dotyczących upadłości osób nieprowadzących działalności gospodarczej. Od istotnej nowelizacji z 24 marca 2020 roku w postępowaniu upadłościowym osób nieprowadzących działalności gospodarczej nie sporządza się listy wierzytelności, same wierzytelności są zgłaszane do syndyka, nie stosuje się również zasady ogólnego prawa upadłościowego (art. 145 p.u.1), zgodnie z którą postępowanie sądowe, administracyjne lub sądownoadministracyjne w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości, może być podjęte przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności. Oznacza to, iż w przypadku ogłoszenia upadłości wobec osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c.2 jest zawieszane, które następnie stosownie do art. 174 § 3 k.p.c. i art. 144 ust. 1 p.u. prowadzone jest przeciwko syndykowi, podejmuje czynności na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym.

Przystępując do oceny zasadności roszczenia, Sąd Rejonowy zakwestionował naliczenie przez powoda prowizji przygotowawczej: 873 zł i prowizji administracyjnej: 4.126,68 zł. W ocenie Sądu I instancji postanowienia przedmiotowej umowy, w której zastrzeżono prowizję uznać należy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c.3, art. 353¹ k.c. i art. 5 k.c., stanowiące obejście przepisu art. 359 § 2¹ k.c. o odsetkach maksymalnych, a także za stanowiące niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. Jak się wydaje z lektury uzasadnienia, Sąd Rejonowy ostatecznie przyjął iż postanowienia umowne dotyczące obu prowizji nie wiążą obecnie upadłego, co wskazywałoby na dokonanie wyboru reżimu z art. 385¹ § 1 k.c. Nie wzbudziło zastrzeżeń Sądu I instancji roszczenie odsetkowe co do okresu i oprocentowania, przy czym uwzględniono podstawę naliczania odsetek jedynie do wysokości wynikającej z pominięcia obu prowizji.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, w przedmiocie kosztów orzeczono wedle zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu przyjmując, że powód wygrał spór w 53,7 %.

Apelację od omówionego wyżej wyroku w całości wywiódł osobiście pozwany, skądinąd reprezentowany w toku procesu w obu instancjach przez pełnomocnika w osobie adwokata. W apelacji zarzucono naruszenie zarówno prawa procesowego, jak i materialnego.

W zakresie prawa procesowego zdaniem apelującego doszło do sprzeczności treści wyroku z ustaleniami faktycznymi w sprawie.

W zakresie prawa materialnego zarzucono naruszenie art. 144 ust. 1 i 2 p.u. przez nieprawidłową wykładnię.

Z tych względów wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego zmianę przez właściwe określenie pozwanego jako M. S., będącego od 6 lipca 2022 roku w upadłości likwidacyjnej, na rzecz którego działa syndyk masy upadłości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie okazała się zasadną.

Nie ma twierdzonej przez apelującego sprzeczności między ustaleniami faktycznymi a treścią wyroku. Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał strony przedmiotowego postępowania. Omówienie zagadnienia, dokonane przez Sąd I instancji, jest wyczerpujące i nie wymaga uzupełnienia, zaś Sąd Okręgowy przyjmuje owe rozważania jako własne.

Prawidłowe są również ustalenia faktyczne, poczynione przez Sąd Rejonowy. Mieszczą się one w granicach swobodnej – w przeciwieństwie do dowolnej – oceny przeprowadzonych dowodów: są spójne, pozostają logicznie powiązane z materiałem dowodowym, nie budzą wątpliwości w świetle życiowego doświadczenia oraz jawią się jako zupełne z punktu widzenia zakresu ustaleń niezbędnego do prawidłowego rozstrzygnięcia. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjmuje owe ustalenia faktyczne Sądu I instancji jako własne.

Przystępując do oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego Sąd Okręgowy ocenił, że nie doszło do jego naruszenia w sposób wskazany w apelacji.

Zasadniczym zarzutem apelującego jest rzekome naruszenie art. 144 ust. 1 i 2 p.u. przez zasądzenie roszczenia od syndyka masy upadłości. Należy jednak zauważyć, że rozstrzygnięcie to jawi się jako prawidłowe. Podstawienie procesowe syndyka w miejsce upadłego ma charakter bezwzględny. Ingerencja w tym przypadku jest dalej idąca. Z dniem ogłoszenia upadłości, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania z mienia wchodzącego do masy upadłości i rozporządzania nim (art. 75 ust. 1 p.u.), co odpowiednio stosuje się również w przypadku upadłości osób fizycznych nieprowadzących przedsiębiorstwa (art. 491² ust. 1 p.u.). W tej sytuacji ustalenie normy indywidualno-konkretnej w postaci obowiązku zapłaty przez upadłego byłoby wydaniem niewykonalnego orzeczenia, skoro z mocy samego prawa upadły nie ma możliwości rozporządzenia mieniem celem realizacji normy indywidualno-konkretnej. Jakkolwiek zatem stroną stosunku prawnego z punktu widzenia prawa materialnego pozostaje upadły, to jednak pozbawienie go zarządu mieniem wchodzącym w skład masy upadłości, wymaga ustalenia normy indywidualno-konkretnej, która obowiązek świadczenia nałoży na podmiot prawnie zdolny – według stanu z chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.) – świadczenie spełnić.

Błędne natomiast są rozważania prawne Sądu Rejonowego dotyczące przyczyn częściowego oddalenia powództwa w tym zakresie, w jakim tamtejszy Sąd zdaje się twierdzić, że postanowienia umowne dotyczące obu prowizji są równocześnie nieważne (art. 58 § 1 k.c.) i abuzywne (art. 385¹ § 1 k.c.). To samo postanowienie nie może być sprzeczne z ustawą i jednocześnie stanowić klauzuli abuzywnej, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy choćby w sprawie III CZP 119/104. Instytucja niedozwolonych postanowień umownych dotyczy tylko tych klauzul kontraktowych, które pozytywnie przechodzą test zgodności z ustawą. Umowne uzgodnienie przeciwne ustawie jest bezwzględnie nieważne,

co oznacza iż nie wywołuje ono żadnych skutków prawnych, nigdy ich nie wywołało i nie podlega konwalidacji, a stan ów brany jest przez sądy pod uwagę z urzędu. Natomiast choć abuzywność w świetle ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej sądy krajowe również mają obowiązek badać z urzędu, to bezskuteczność postanowienia ma co do zasady charakter jednostronny: nie wiąże konsumenta, a jednocześnie wtórny w tym sensie, że ocena ta zostaje dokonana po przeanalizowaniu skutków prawnych wywołanych przez badane postanowienie umowne, na chwilę zawarcia umowy. Tymczasem postanowienie umowne przeciwne ustawie nie może rażąco naruszyć interesów konsumenta, gdyż nigdy żadnych skutków prawnych taka klauzula kontraktowa nie wywołała i wywołać nie może.

Należy jednak zauważyć, że Sąd I instancji ostatecznie stanął na stanowisku – jak się wydaje – abuzywności zastrzeżenia obu prowizji. Wnosić tak należy z fragmentu uzasadnienia w którym wskazał, że „postanowienia umowy odnoszące się do prowizji nie wiążą M. S. i należało takie ustalenia poczynić z urzędu” (k. 136). Ocena taka jest prawidłowa. Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w połączonych sprawach C#84/19, C#222/19 i C#252/195, warunek umowny dotyczący pozaodsetkowych kosztów kredytu, który określa ten koszt poniżej ustawowego pułapu i który przenosi na konsumenta koszty działalności gospodarczej kredytodawcy, może powodować znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, gdy obciąża konsumenta kosztami nieproporcjonalnymi w stosunku do świadczeń i do kwoty otrzymanego kredytu. Ocena Sądu Rejonowego iż w okolicznościach niniejszej sprawy wystąpiła próba przerzucenia na konsumenta kosztów nieproporcjonalnych w stosunku do świadczeń i do kwoty otrzymanego kredytu, co skutkować musi oceną iż postanowienia dotyczące obu prowizji uznać należy za kształtujące obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, jest prawidłowa i tę ocenę Sąd Okręgowy w obecnym składzie w pełni podziela.

Pozostałe oceny prawne Sądu I instancji, w tym co do rozstrzygnięcia o żądaniu odsetkowym, Sąd Okręgowy przyjmuje jako własne bez zastrzeżeń, uznając za zbędne powtarzanie wywołu, przeprowadzonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Z tych wszystkich względów, a nadto wobec braku okoliczności skutkujących nieważnością postępowania, które winny być brane pod uwagę z urzędu, uznając zaskarżone orzeczenie za prawidłowe, apelację pozwanego oddalono jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

Zważywszy na oddalenie apelacji pozwanego oraz zwrot odpowiedzi na apelację powoda (k. 183), brak było kosztów postępowania apelacyjnego, co do których zachodziłaby konieczność rozstrzygnięcia (art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1 zd. I k.p.c.).

1 Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (j.t. – Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 z późn. zm.).

2 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. – Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.).

3 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. – Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).

4 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZP 119/10, OSNC z 2011, nr 9, poz. 95.

5 Wyrok Trybunału (Pierwsza Izba) z dnia 3 września 2020 r., C#84/19, C#222/19 i C#252/19 (...) S.A. v. QJ et al., (...):EU:C:2020:631.